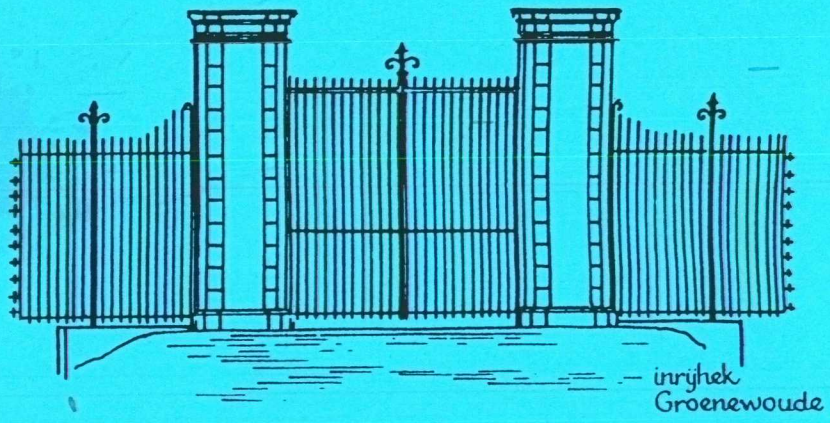

Mededelingenblad

Stichting Oud Woudenberg

Redactie: G.D. Marringa (coördinator)
W. Berentsen
G. Gerritsen
P.R. Haring
A.F.M. Reichgelt
H. Schouten
Th. van Straalen

Redactie-adres:
Tromplaan 15, 3931 AG Woudenberg, tel. (033) - 2862328.

De Stichting Oud Woudenberg, opgericht 15 december 1955, stelt zich ten doel:

1. Het verzamelen en tentoonstellen van voorwerpen van oudheidkundige aard betrekking hebbende op of gevonden in de gemeente Woudenberg en omgeving.
 2. Het verhogen van de kennis van de geschiedenis van de gemeente Woudenberg.
 3. Het naspeuren van de zeden en gewoonten in de gemeente Woudenberg in het verleden en heden.
-

Secretariaat: P.D. de Kruif, Pr. Hendrikstraat 16,
3931 BA Woudenberg.
tel.: (033) - 2862675.

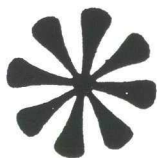
Donatie minimaal f 15,00 per jaar.
Aanmelding als donateur graag bij de secretaris van de stichting.
Postgironummer 2057783.
Rekeningnummer Rabobank Woudenberg 3724.34.401.

De Oudheidkamer aan de Schans nr. 20 is geopend op iedere tweede vrijdag van de maand van 19.00 tot 20.30 uur.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande toestemming van de uitgeefster.
ISSN: 0927 - 9792

INHOUD

Decemberkaart/foto archief	pag. 873
Een welkom opstekertje	pag. 874
De familie Van de Wetering/Blokhuis	pag. 875
Molen De Liefde te Woudenberg	pag. 878
Archeologie	pag. 880
Donateursavond(en)	pag. 881
Nieuwe aanwinsten	pag. 883

DECEMBERKAART/FOTOARCHIEF

De decemberkaart van dit jaar geeft onze donateurs een blik in de Uitleg, gezien vanaf De Poort, omstreeks het jaar 1915, later de Dorpsstraat genoemd. De kaart zit ingesloten bij dit Mededelingenblad.

Een goed bijgehouden foto-archief geeft meestal een juiste kijk op de historie van een dorp, streek, stad of land. De Stichting Oud Woudenberg tracht dan ook veel zorg en aandacht te besteden aan oude en jonge foto's. Al enkele jaren is een aantal medewerkers periodiek bezig het foto- en dia-bezit te sorteren en te rubriceren.

Ook de duizenden foto's van de B.D.U., uitgeefster van het weekblad De Woudenberger, vormen een kostbaar bezit van Oud Woudenberg en geven een goed overzicht van alles wat er in ons dorp op velerlei gebied gebeurt.

Onze fotograaf, de heer D. Voogd, is regelmatig bezig om alles wat dreigt te worden veranderd of gesloopt, op de gevoelige plaat vast te leggen.

Er verandert veel in de kom van Woudenberg en daarbuiten. Gelukkig zijn veel oude situaties op foto's en dia's vastgelegd.

Zoekt u een oude foto? Misschien kan het foto-archief van Oud Woudenberg uitkomst bieden. U bent van harte welkom tijdens de openstelling van de Oudheidkamer en anders kunt u altijd ook even telefonisch informeren.

Heeft u oude of minder oude foto's dan wel ansichtkaarten, waarvan u denkt dat ze voor de historie van belang zijn, dan verzoeken wij die foto's te schenken aan Oud Woudenberg of tijdelijk af te staan, zodat er een duplicaat van kan worden gemaakt.

G.D. Marringa.

EEN WELKOM OPSTEKERTJE VAN DROGISTERIJ JANSEN

Onlangs werd Drogisterij Jansen uitgebreid en geheel heringericht, waarbij ook het assortiment opnieuw drastisch werd uitgebreid.

Voor de heropening op donderdagavond 1 oktober j.l. waren velen uitgenodigd. Zoals gebruikelijk wordt bij zo'n gelegenheid een kado gegeven.

Louis en Trix Jansen hadden evenwel gemeend onze Stichting een opstekertje te geven en op de uitnodiging aangegeven in plaats van kado's een bijdrage te geven aan Oud Woudenberg.

Op hun verzoek werd door ons een kleine zgn. Oud Woudenbergs hoekje in de winkel ingericht met o.a. foto's uit oude tijden van het pand, waarin achtereenvolgens gevestigd waren slagerij Van Essen, electriciteitszaak van de heer Baantjer en de drogisterijwinkel van zijn vrouw, welke laatste zaak werd overgenomen door het echtpaar Trix en Louis Jansen.

Het initiatief van Drogisterij Jansen hebben wij bijzonder gewaardeerd en door dit initiatief mocht onze Stichting een bedrag van bijna f 2.000,- in ontvangst nemen.

Ook langs deze weg willen wij Louis en Trix Jansen heel hartelijk bedanken voor het warme hart dat zij onze Stichting hebben toegedragen. Graag wensen wij Drogisterij Jansen blijvend heel veel goede zaken toe!

H.G. Moesbergen.

DE FAMILIE VAN DE WETERING/BLOKHUIS

Het is 1 februari 1873. Een belangrijke dag voor Hendrik van de Wetering. Hij treedt die dag in dienst als tuinbaas op Huize Laanzicht, waar de familie J.B. de Beaufort, de toenmalige burgemeester van Woudenberg, woonde. De tuinbaas was nog jong, maar hij had inmiddels vijf jaar ervaring opgedaan als tuinmansjongen op huize Den Treek in Leusden, de woonplaats van de vader van J.B. de Beaufort.

Niet zoveel bijzonders zult u misschien zeggen. U kunt gelijk hebben, ware het niet dat er vandaag aan de dag nog meerdere nakomelingen van hem in ons dorp wonen tot in het vierde geslacht.

Wellicht voor velen ten overvloede wordt toch even medege-
deeld dat Huize Laanzicht stond op de plaats waar nu het
Gemeentehuis zich bevindt. Omstreeks 1930 is dit sierlijk
huis afgebroken en in 1936 is het Gemeentehuis gebouwd.

De tuinen van Huize Laanzicht, waarover Hendrik van de
Wetering het beheer voerde strekten zich in oostelijke
richting uit tot De Schans (het huidige De Beaufortpark)
en ten westen van de Maarsbergseweg achter Huize Nieuwoord
langs tot ongeveer op de hoogte van de Jacob Catslaan. Het
oostelijk deel van de Maarsbergseweg, waarop Laanzicht
stond, was siertuin en het westelijk deel van deze Maars-
bergseweg bestond uit een rozentuin en vervolgens een heel
grote moestuin.

Hendrik van de Wetering,
tuinbaas op Laanzicht

Aansluitend bevond zich aan de Zuid-Westelijke kant van het kruispunt De Poort de boerderij van Laanzicht. Ook deze boerderij viel onder het beheer van Hendrik van de Wetering.

Hendrik van de Wetering werd in het dorp "de baas" genoemd. Hij was een persoonlijkheid waar gezag van uitstraalde. Voor het onderhoud van de enorme tuin en het exploiteren van de boerderij, moeten er nogal wat personeelsleden aanwezig zijn geweest, waarover Hendrik "de baas" was. Het wekelijks uitbetalen van het tuinpersoneel behoorde ook tot zijn taak.

Hendrik is ouderling van de Hervormde Kerk geweest en hij was ook de vertrouweling van burgemeester De Beaufort voor het uitvoeren van sociale taken in het dorp en ging hij wel naar gezinnen toe waar "iets niet goed zat".

Het is 1 februari 1923. Weer een belangrijke dag voor Hendrik van de Wetering, want hij viert op die dag zijn 50-jarig jubileum als tuinbaas bij de familie J.B. de Beaufort en daarvan maakt de krant zelfs melding. Toch wel leuk om een paar herinneringen van dit jubileum te noemen. Van zijn werkgever kreeg hij een gouden zakhorloge en van de elf kinderen De Beaufort een gouden ketting aan het horloge. De Koningin verleende de jubilaris de zilveren eremedaille verbonden aan de orde van Oranje Nassau voor vele jaren trouwe dienst. 's Middags was er gelegenheid de jubilaris te feliciteren. De krant vermeldt dat velen hem de hand kwamen drukken omdat hij een zeer gezien persoon is tot in de verre omtrek. 's Avonds bracht de Harmonie 'Fidelio' natuurlijk een serenade. Heel Woudenberg leefde mee met het tuinmansgezin.

Hendrik van de Wetering was geen Woudenberger van geboorte. Hij kwam uit de stad Utrecht en met hem vestigden zich enkele familieleden in ons dorp. Ouderen onder ons herinneren zich nog Peetje van de Wetering, kruidenierster aan de Voorstraat.

Hendrik van de Wetering was gehuwd met Aaltje Griffioen, afkomstig uit Zuilen. Uit dit huwelijk zijn tien kinderen geboren. Eén van de dochters, geheten Aaltje Hendrika, trouwde met Wouterus Blokhuis, die in 1910 zich als bakker vestigde in de Middenstraat. Uit het huwelijk van Wouterus zijn zeven kinderen geboren. Het merendeel van deze Blokhuisen is in Woudenberg blijven wonen of er later weer teruggekeerd.

De bakkerszaak werd later overgenomen door Johannes (Jo) Hermanus Blokhuis en op de grond van de ouderlijke woning is een nieuwe woning verrezen, waar nu Gerrit en Miene Blokhuis van de voormalige electriciteitszaak wonen.

Er zijn veel namen "Blokhuis" in ons land. Ze hebben zich verenigd in een landelijke "Blokhuisenclub". De Woudenbergse "Blokhuisen" stammen uit de zgn. Barneveldse tak. Periodiek is er een reünie van deze "Blokhuisenfamilie".

Bronnen:

- Krant "De Amsterdammer" van 02-02-1923.
- Gesprek met Gerrit en Miene Blokhuis.

G.D. Marringa.

MOLEN DE LIEFDE TE WOUDENBERG

In het boekwerk "800 jaar Maarsbergen" door A.T. Bakker, uitgave 1967 staat over de molen de Liefde het volgende geschreven:

"Door mijn onderzoek naar het wel en wee door de eeuwen heen van het boerenhuisje "Het Kruisbosje", schuin tegenover de korenmolen, kwam ik in aanraking met de heren Van Bentum, eigenaren van de bekende graanmolen te Woudenberg. Ik hoorde van hen het volgde: Onze molen is een pelmolen, afkomstig uit de Zaanstreek. Hij droeg de naam "de Liefde" die hij ook hier heeft gekregen".

De pelmolen "de Liefde" stond vroeger op "de Bloemgracht" aan "de weer" te Zaandam. "De windbrief", dat wil zeggen het bewijs van betrouwbaarheid en geschiktheid is uitgereikt aan Claas Booy op 14 januari 1690, dus aan de eerste eigenaar 277 jaar geleden. Na Claas Booy, werd Klaas Kroeger eigenaar. Ik hoorde dat in 1740 door Kroeger jaarlijks 25 stuivers padgeld betaald werd voor het overlopen van de Bloemgracht. Dit padgeld bestond dus niet alleen bij "de Jonker van Maarsbergen", maar ook aan de Zaan. Dertien jaar later pas is er een contract voor het gratis overlopen der Bloemgracht getekend. De ondertekenaars waren Klaas Gelepij en Klaas Schaap.

In 1828 werd "de Liefde" het eigendom van Jan Zwaardemaker en zoon tot 1902. Deze laatste eigenaars Jan en Hendrik Zwaardemakers lieten in dit jaar een gortfabriek zetten en verkochten toen "de Liefde" aan de sloper. De molen was toen nog in de oorspronkelijke staat, waarin hij in 1690 gemaakt was. De slopers haalden de molen netjes uit elkaar en verscheepten alle onderdelen van het molenlijf met toebehoren per Hardewijker boot naar Nijkerk, waar een groot aantal boerenwagens met paarden klaarstond om de molen in stukken en brokken verder te vervoeren en wel naar Woudenberg naar de Maarsbergseweg, naar het stuk land, dat de molenaar van Bentum aldaar gekocht had en waar hij reeds een stenen onderstuk had laten metselen om hierop onze oude "Liefde" neer te zetten. Molenmaker Wijnveen uit Voorthuizen plaatste "de Liefde" voor zevenhonderd gulden op het stenen voetstuk. De zoons van de oprichter vertelden mij dat zij vroeger, tot en met de oorlog, met veel plezier en succes met de windmolen gemalen hebben. Sinds 1949 staat hij wiek- en asloos, maar van buiten doet het lijf met de kap altijd nog zeer Zaaans aan".

Een aantal jaren geleden zijn de restanten van de molen aan de Maarsbergseweg afgebroken en op de vrijgekomen plaats is een garage gebouwd.

G.D. Marringa.

ARCHEOLOGIE (OUDHEIDKUNDE)

De bodem van ons land bevat veel oudheidkundige voorwerpen, die bij opgravingen als bodemvondsten waardevol zijn bij het bepalen van het ontstaan, de eerste bewoners, enz. van een streek, stad of dorp. Zo nu en dan lezen we over opgravingen met opmerkelijke vondsten en daaruit blijkt soms, dat een streek veel ouder is dan aanvankelijk werd gedacht.

De Nederlandse archeologie wordt onderverdeeld in 11 perioden. Het is de bedoeling de komende tijd periodiek een periode te behandelen, speciaal gericht op de provincie Utrecht. We beginnen met de oudste periode, genoemd Paleolithicum (Oude Steentijd). De Oude Steentijd is de periode tot 8000 voor Christus (begin van onze jaartelling).

Door een aantal gelukkige ontsluitingen kennen we in de provincie Utrecht diverse vindplaatsen met materiaal uit de Oude Steentijd. Reeds voor de ijstijd, tussen 200.000 en 140.000 jaar geleden, verbleven in onze streken mensen. Deze lieden waren bekende "jagers en verzamelaars", die leefden van de jacht op groot wild, zoals bosolifanten, neushoorns en edelhert en van het verzamelen van vruchten, bessen en noten. Ze hadden nog geen vaste woonplaats. Men zwierf door het toenmalig landschap op zoek naar voedsel. Het klimaat was vrij mild, in tegenstelling tot de hierop volgende ijstijd. Hoewel deze mensen qua intelligentie weinig verschilden met de hedendaagse mens, worden zij nog niet tot de "moderne mens" gerekend.

Resten van de mensen uit de Oude Steentijd zijn tot op heden niet aangetroffen, hun werktuigen en slachtafval des te meer. In de groeve Kwintelooyen bij Rhenen werden vele duizenden vuurstenen werktuigen gevonden, variërend van bijlen en klingen tot afslagen.

Het landijs heeft de van oorsprong afgedekte vondstlagen hier opgestuwd, waardoor deze, zij het in schuine ligging, weer aan het daglicht komen. In de genoemde groeve kon een vondsthoudende laag in het profiel weer tientallen meters gevolgd worden. Ook elders op de Heuvelrug komen werktuigen uit de Oude Steentijd aan het oppervlak voor, zoals bij Soestduinen en Leersum.

Buiten de Heuvelrug wordt ook af en toe materiaal uit de Oude Steentijd gevonden. Onder de recentere klei- en veenlagen van het rivieren- en veengebied zijn bij ontgrondingen eveneens vuurstenen werktuigen en dierlijk botmateriaal gevonden. Bekende vindplaatsen uit deze periode zijn de zogenaamde "Put van Weber" of Nedereindseplas in Nieuwegein en de zandwinningslocatie in polder Breedveld bij Woerden. Of direct na de ijstijd zich weer mensen in deze streken begaven is nog niet duidelijk.

De volgende keer een korte impressie over de Midden Steentijd.

(Bron: Archeologie Kroniek provincie Utrecht 1992 - 1993)

G.D. Marringa.

DONATEURSAVOND(EN)

Een vol Geerestein

Er heerste 12 november j.l. een gezellige sfeer tijdens de donateursavond in Hotel Schimmel. De 'Geeresteinzaal' was geheel gevuld, bezoekers uit wijde omgeving waren gekomen. Allemaal liefhebbers van de historie van Woudenberg. De voorzitter stond in zijn openingswoord stil bij het overlijden van erelid C. Wolswinkel en van bestuurslid M.J. Hendrikse. Ook kon hij meedelen dat we enige uitbreiding krijgen in ons gebouw aan de Schans. De voorzitter gaf aan dat er een werkgroep is gevormd die er voor zal zorgen dat er ter gelegenheid van de eeuwwisseling 2000,

een fotoboek zal worden samengesteld van oud en nieuw Woudenberg op zoveel mogelijk dezelfde plaats. Veel foto's en weinig tekst.

De aanwezigen genoten vervolgens van een nieuwe serie dia's die, zoals de voorzitter vertelde, veelal waren gemaakt van ansichtkaarten, tijdelijk afgestaan door particulieren. We zagen onder andere het eerste Hotel De Holevoet (toen nog Woudenberg), het huis Lambalgen, huize De Heijgraeff uit het begin van de 20e eeuw, de hooibergen aan de Kerkstraat en veel over De Poort, altijd al een kruispunt van wegen geweest. Villa Jeanette aan de Stationsweg, later Sonnevancck geheten, gaf de nodige discussie of er in 1957 of in 1956 een straaljager op was gevallen. In dat huis woonde de directeur van de Raiffeisenbank en Landbouwvereniging, Arie Koudijs, met gezin. Gelukkig was er niemand thuis toen het huis werd verwoest en ook in het aangrenzende kantoortje van het Waterschap werd op dat moment niet gewerkt. De piloot kon zich met de schietstoel redden.

Wie er geweest is, zal ongetwijfeld terug zien op een interessante avond horende de reacties van de bezoekers. Enkele bezoekers gaven zich spontaan op als donateur, welkom!

Volgende donateursavond

De volgende donateursavond is op 15 april 1999. De heer A.W.A. Hulsebos uit Hoevelaken geeft dan een lezing met dia's over de Nederlandse tegel. Hij behandelt het fabricageproces en de geschiedenis van de tegel en laat allerlei afbeeldingen op tegels en tableau's vanaf de middeleeuwen zien. Ook dit belooft een interessante avond te worden.

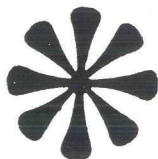
P.D. de Kruif
G.D. Marringa.

NIEUWE AANWINSTEN

- Van het Zorgcentrum Groenewoude ontvingen wij een aantal oude foto's van dorpsgezichten uit vroeger tijden alsmede gordijnen die ons goed van pas komen voor o.a. tentoonstellingen.
- Martien Hendrikse schonk ons kort voor zijn overlijden een halveliter maat.
- Van Joop Bakkernes kregen wij een tweetal oude foto's met Woudenbergse afbeeldingen.
- Een prachtige foto van het oude postkantoor dat tot 1945 aan De Poort heeft gestaan en tengevolge van het springen van De Poort in mei 1945 werd verwoest, ontvingen wij van Albertus Meerbeek.
- Henk van Tilburg deed ons in het bezit komen van een paarden- en koeientondeuse.
- De heer W. van de Waerdt schonk ons een plattegrondkaart in oude stijl van de Ambachts Heerlijkheid en Landerijen van Meersbergen Anno 1716 met beschrijving.
- Berend Westeneng deed ons een drietal foto's toekomen van het monument aan de Woeste Hoeve, waarop ook de naam van Nico Bergsteijn staat vermeld.
- Een distel-kapbeitel werd geschonken door de heer A. Wallet.
- Mevrouw G. Minnen-Wolfswinkel verrijkte ons fotobezit met een aantal oude foto's.
- Eveneens ontvingen wij enkele foto's - waaronder ook familiefoto's - van mevr. Van Ginkel-Versteegh.

- Mevrouw C. van Westerveld, een geboren Woudenbergse, deed ons vanuit Amersfoort een aantal foto's - waaronder enkele unieke van oude dorpsgezichten - toekomen alsmede het boekwerkje "Uit Woudenbergs Verleden" van Ds. K. Visser.
- Een doos vol oude stenen pijpekoppen, gevonden op het land van Jacobshoeve-erf (ze waren verwerkt in mest) werd ons overhandigd door de heer B. van Ginkel.

Voor al deze nieuwe aanwinsten zeggen wij de milde gevers en geefsters hartelijk dank. Wij houden ons aanbevolen voor alles waarmee wij Woudenbergs Verleden levend kunnen blijven houden.

NIEUWJAAR- HEIL- EN
ZEGENWENSCH

aangeboden door den
Lantaarnopsteker JACOB JETTEN
aan zijne medeburgers van **WOUDENBERG**
bij den aanvang van het jaar 1912.

De tijd nooit in haar vaart te stuiten,
Ging ook het oude jaar weer sluiten,
En daar het nieuwe is gekomen,
Heb ik ook weder ondernomen.

Om mijne Heilwensch aan te bien,
En zal dit hier nu laten zien,
Ik wensch een rijk gezegend jaar,
Gezondheid, Vrede, met elkaar.

Den Burgemeester en den Raad,
Dat het hun voor den wind steeds gaat,
En allen die in hoogheid zijn,
Die wensch ik veelal zonneschijn.

Den min bedeele en arme stand,
Die wensch ik ook Gods goede hand,
Tevredenheid in ieders lot,
Te rusten in de wil van God.

Den Ambachtstand ook goeje zaken,
Met weer te breken en te maken,

Om weer de menschen te pleizieren,
Met alles weer wat op te sieren.

Den winkelier en handelsmenschen,
Wil ik weer goede zaken wenschen,
Een elk wensch ik weer nieuwen moed,
Gezondheid, welvaart en voorspoed.

Wat mij betreft Lantaarneman,
Doe weer mijn best zooveel ik kan,
Ik zal de lichten laten schijnen,
En donkerheid weer doen verdwijnen.

Ik wensch U licht op elk pad,
Van buurt en dorp tot aan de stad,
Licht zij het in u huizen,
Licht als ontstaan soms kruizen,

Licht dan in uwe smart,
Licht ook al in U hart,
Laat elk weer doen zijn plicht,
En zij U beurs niet licht.

